

LE TOURISTE BULGARE. — DER BULGARISCHE TOURIST.

СПИСАНИЕ ЗА ТУРИЗЪМЪ И ПРИРОДООПИСАНИЕ.

Редакторъ : С. Д. СКРИНСКИ.

Излиза мѣсечно (освѣтъ юлий и августъ). Струва за нечленове годишно 2 лева, за членове — 1 л., въ странство — 2.50 франка.

Всичко се изпраща : София, „Българско Туристско Дружество“.

Год. IX.

София, май 1910 г.

Брой 5.

ПОКАНА

за X. сборъ на Българското Туристско Дружество въ столица София.

По силата на чл. 72 отъ дружествения уставъ и възъ основа на рѣшението на IX. тур. сборъ канятъ се всички членове на дружеството на X. редовенъ туристовки сборъ въ ст. София на 27. 28. и 29. юний 1910 год

Всѣки клонъ е длъженъ да бжде прѣдставенъ отъ повече членове, независимо отъ делегатитѣ, които изпраща (чл. 16 отъ устава).

Клоновитѣ настоятелства ще съобщатъ на прѣдседателя на Софийския клонъ „Алеко Константиновъ“ десетъ дена прѣди сбора числото на сборянитѣ, за да имъ се приготвятъ квартири.

Числото на сборянитѣ ще се съобши прѣдварително и на централното настоятелство.

Участницитѣ въ сбора ще бждатъ въ пълна туристиска носия или поне съ туристка шапка и значка.

Членовете туристи ще пътуват съ 75% намаление отъ обикн. цѣни по бѣлг. държ. желѣзници. Които отъ тѣхъ иматъ нужда отъ отпускъ отъ централната властъ въ София, могатъ да се обърнатъ за съдѣйствиe къмъ централното настоятелство.

Програма на сбора

I. Сбота, 26. юний.

Въ 9 ч. и 18 м. вечерта посрѣщане на гарата туристите отъ Пловдивъ, Кавакли, Брацигово, Т.-Пазарджикъ, Долна-Баня, Бѣлово, Самоковъ и други Тракийски селища, а въ 9 ч. и 50 м. сжщата вечеръ посрѣщане туристите отъ юго-западна и сѣверна Бѣлгария — отъ Провадия, Търново, Горна-Орѣховица, Елена, Плѣвентъ, Враца, Дупница (пристигатъ по-рано и чакатъ) и др. Настаняване на квартири.

II. Недѣля, 27. юний.

Въ 8 часа прѣди обѣдъ откриване X. редовенъ сборъ на БТД въ салона на I. Софийска държавна мъжка гимназия. Засѣдание при дневенъ редъ: 1. отчетъ отъ централното настоятелство и докладъ на контролната комисия за 1910 г.; 2. бюджетъ на централното управление за 1910 г.; 3. приемане нови клонове въ дружеството; 4. четене рефератъ отъ д-ръ П. Ив. Стояновъ; 5. прѣдложения отъ членовете; 6. избиране мѣсто за XI. туристовски сборъ; 7. избиране нови членове за централното настоятелство (съгласно чл. 22. отъ устава). — Въ 12 часа свободенъ обѣдъ.

Отъ 2 часа слѣдъ обѣдъ продължава засѣданието. — Закриване сбора.

Вечерта банкетъ на сборяните отъ Софийския клонъ „Алеко Константиновъ“.

III. Понедѣльникъ, 28. юний.

Отъ 9 ч. прѣдъ обѣдъ разглеждане бѣлжитоститѣ на столицата — сборенъ пунктъ градската градина „Александъръ I.“ Слѣдъ обѣдъ посѣщаване юзашкитѣ игри.

Въ 9 ч. вечерта излетъ до Черни връхъ на Витоша, устроенъ отъ Софийския клонъ „Алеко Константиновъ“. Сборенъ пунктъ „Малкото казино“ (локала на Софийскитѣ туристи).

IV. Вторникъ, 29. юний (Петровденъ).

Около 8 ч. прѣдъ обѣдъ на Черни-връхъ. Разглеждане планината и слизане около 3 ч. слѣдъ обѣдъ. Въ 10 ч. изпращане сборяните на Софийската гара.

Прѣзъ тритѣ дена на сбора (27., 28. и 29. юний) ще има туристовка изложба въ салона на I. Софийска мъжка гимназия.

Два дена прѣди сбора ще бжде издадена подробна програма за посрѣщане сборяните и за излета до Черни-връхъ.

Здравѣйте!

В. Образописовъ.

Излетъ до Перушица.

(Продълж. отъ бр. 2 и 3).

Когато стигнахме до баирчето, на което е разположена Перушица, бѣше вече сумракъ. Лазейки по стрѣмнината, ние съзрѣхме въ вечерната дрезгавина, че край селото се мѣркатъ нѣкакви човѣшки фигури. Послѣ разбрахме, че това били познати на нѣкои отъ туристите, които узнали за пристигането ни и излѣзли да ни посрѣщнатъ. Като стигнахме до крайнитѣ къщи на селото, ние взехме обикновения при минаването ни прѣзъ всѣко населено мѣсто редъ, запѣхме походна пѣсень и влѣзохме въ селото. Улицата, прѣзъ която минахме, се изпълни съ любопитни селяни и селянки, а най-вече съ дѣца. На мегдана на селото, който поради гроздобера бѣше прѣтѣпканъ както отъ тамошни, тѣй и отъ външни хора, бѣхме посрѣщнати най-любезно отъ кмета и нѣкои видни селяни и разквартирувани най-грижливо. Ползувамъ се отъ тоя случай да констатирамъ факта, че перушичанци сж едни отъ най-гостолюбивитѣ наши съотечественици, за което заслужаватъ всѣка похвала.

Споредъ съставената отъ по-рано програма, на другия день — 14. септемврий — намъ прѣдстоеше да посѣтимъ гробищата на загиналитѣ въ възстанието и да оставимъ тамъ донесения отъ насъ ятенецъ; послѣ да се изкачимъ при паметника на източната страна на Перушица и най-послѣ да отидемъ до мѣстото на стария, но срутенъ сега манастиръ — около 4 километра на югъ отъ сѣщото село.

Мѣстото, на което сж погребани многочисленитѣ жертви на турската свирѣпостъ, се намира на сѣверния край на селото. Като вървѣхъ къмъ това мѣсто, което крие толкова свети жертви, азъ бѣхъ всецѣло обзетъ отъ безкрайно чувство на благоговѣние и почитъ къмъ ония смѣлящи, които, макаръ и да нѣмаха друго надежно оръжие освѣнъ правото и други помощници освѣнъ самоотвержеността, се бѣха рѣшили да излѣзатъ насрѣща на единъ несравнено по-силенъ и съ най-звѣрски инстинкти противникъ. Мисленото ми прѣнасяне къмъ ония страшни врѣмена и ужаснитѣ картини, на които тѣ сж били свидѣтели, правѣше да пълзятъ по тѣлото ми безброй трѣпки не само отъ ужаса на страданията на възстаналия робъ, но и отъ рѣдката и потресающа кървожадность на многовѣковния мжчитель на нашия народъ. За самото мѣсто обаче, дѣто сж прибрани на вѣченъ покой останкитѣ на ония, що показаха нечуванъ героизмъ и оставиха рѣдкъ примѣръ на самопожертвование, и помисль не ми идѣше. Но когато достигнахъ до това мѣсто, право да си кажа, азъ бѣхъ крайно изненаданъ. Прѣдъ насъ нѣмаше друго освѣнъ едно мѣсто, прилично на нѣкой запусѣлъ селски дворъ. Тая картина ме страшно възмути и азъ си рекохъ: „Това е повече отъ срамно, това е просто грѣхота!“ Паметникътъ, който посѣтихме по-послѣ, тоже не прѣдставлява нѣщо по-утѣшително. Той е една камѣра отъ земя и камѣни,

натрупани въ нѣкаква пирамидална форма. Би казалъ човѣкъ, че това е просто една подигравка. Ами какво да се каже и за оня бурянтъ, дърволази и разни нечистотии въ самия храмъ, въ който сж ставали нечувани въ историята на човѣчеството подвизи, дѣто е разиграванъ нечуванъ ужасъ, дѣто мжжъ жената си е убивалъ, баща дѣцата си е застрѣлвалъ, за да не паднатъ въ звѣрскитѣ лапи на безмилостния тиранинъ! Дѣто угасна живота на толкова души, за да възкрѣсне днешната наша свобода; дѣто се почерниха днитѣ на толкова нещастни, за да се просвѣтли слѣдъ това цѣлата ни татковина отъ великата радостъ на свободенъ и истинно човѣшки животъ! Нима тридесетъ години не сж достатѣчни, за да съзнаемъ една отъ най-свещеннитѣ си длѣжности: — да отдадемъ приличната почитъ на ония, що станаха жертва за нашето най-голѣмо благо, за нашата честъ като българи и за нашия животъ като човѣци! Докога тая непризнателностъ, докога това прѣзрѣние, бихъ казалъ! Или ще чакаме да дойде нѣкой чужденецъ да ни изругае въ очитѣ и да ни научи, че, обхванати всецѣло отъ алчностъ, партизанство и всѣкакъвъ родъ дребнавости, ние вършимъ една несправедливостъ, една неблагодарностъ, една нечувана подлостъ! Стига сме труфили тѣлото си, за да блеснемъ прѣдъ чужденцитѣ, нека помислимъ и за душата си. И ако направихме чудесии, за да украсимъ достойно *българския Иерусалимъ*, нека и на *лобното мѣсто* поставимъ поне единъ приличенъ кръстъ! А Перушица, Батакъ и цѣла редица други селища въ Южна България отъ тѣй наречения IV-революционенъ окръгъ сж наистина мѣстата, дѣто духъ на българина изтърпѣ кръстни страдания и смъртъ, за да възкрѣсне по-послѣ въ новъ свободенъ животъ. Идете въ Клисурса, Копривщица, Панагюрище съ неговото славно „Оборище“, дѣто българинтъ наново заяви своето съществуване, идете въ Батакъ, дѣто ужасътъ на миналото е оставилъ незаличими слѣди, идете въ Брацигово, вие никждѣ нѣма да срѣщнете нѣщо, което достойно да увѣковѣчава чудната епопея на априлското въстание. Добрѣ че носите въ себе си нержкотворения паметникъ на дивнитѣ случки, та духътъ ви се радва и националното чувство тържествува при спомена на тия величави по своя трагиченъ героизмъ и съ свѣтли сѣтнини случки; иначе скръбнитѣ и жалки развалини отъ миналото биха навѣвали само скръбъ и тъга на душата ви. Азъ съмъ билъ по тия мѣста и съ ученици и, право да си кажа, много стидно ми е било, когато съмъ се мжилъ да подѣйствувамъ на тѣхнитѣ чувствителни сърдца и да извикамъ признателностъ къмъ борцитѣ и изобщо къмъ жертвитѣ за свободата, като нѣма нищо, отъ което да видятъ, че и по-възрастнитѣ, по-умнитѣ отъ тѣхъ сж засвидѣтелствували по нѣкой реаленъ начинъ тая признателностъ. И ние се чудимъ, защо националното чувство у нашето юношество е тѣй слабо. Не, така не се възпитаватъ поколѣннията. Убѣжденията и голитѣ фрази, па били тѣ изказани и отъ най-висшата катедра, иматъ нищожно дѣйствиe. Нека дадемъ примѣри, нека дадемъ реални доказателства, че уважаваме миналото и цѣнимъ настоящето. Само тогава ще ни повѣрватъ.

Но да се върнемъ на прѣдмета. Азъ оставихъ читателя да си прѣдставлява жалката картина на гробищата на жертвитѣ. На срѣдата на това мѣсто по случай нашето дохаждане бѣше забученъ единъ черенъ дървенъ кръстъ, на който ние сложихме донесения отъ насъ вѣнецъ. Прѣдседателтъ на клони ни, треперящъ отъ душевно вълнение, каза нѣколко дълбоко прочувствени думи, които трогнаха всички ни до сълзи, а хорътъ отъ туриститѣ изпѣ трикратно „вѣчная паметъ“.

Като отдадохме приличната почитъ на мъченицитѣ за свободата, ние съ чувства на поклонници на нѣкоя светиня бързахме да посетимъ и черквата, въ която прѣзъ днитѣ на възстанието перушанци прибѣгнаха като до послѣдно сигурно мѣсто за отбрана и спасение отъ смъртоноснитѣ турски куршуми. Но както е извѣстно, и това солидно здание не можа да устои на тежитѣ гранати и бѣсния шумъ на разсвирѣпѣлитѣ турци, та стана театъръ на най-потресни сцени.

Разгледвайки съ благоговѣние тая исторична сграда, която е запазена съ сжщитѣ разрушения, каквито ѝ сж причинили турскитѣ топове и пушки, пъкъ и всеразрушающето врѣме, ние внимателно слушахме и почти невѣроятнитѣ разкази на г. С. Гиневъ (интелигентенъ перушанецъ, синъ на единъ отъ най-виднитѣ възстанници) за всичкия ужасъ, който се е разигралъ тука. Разказътъ на г-нъ С. Гинева бѣше простъ, безизкуственъ, но така живъ и покѣртителенъ, както може да бжде разказътъ само на единъ присжтвующъ при всичкитѣ ужасни сцени, нѣщо повече — на единъ, който по чудо се е спасилъ не само отъ турския ятаганъ, но и отъ родителския куршумъ; защото бащата на г. Гинева (както сж правила и други), за да избави отъ ужасна смъртъ отъ турцитѣ нѣкои отъ своитѣ най-близки и най-мили, е турилъ край на живота имъ, и малкиятъ тогава Спасъ Гиневъ е можалъ да се избави отъ тая участъ благодарение на това, че билъ скритъ отъ нѣкои отъ нахощитѣ се въ черквата перушанци. Слушашъ, настрѣхвашъ, пъкъ не ти се вѣрва и си мислишъ, че това може да сж нѣкакви фантастични приказки. . .

Запазването на черквата въ сегашното ѝ състояние, струва ми се, е не само умѣстно, но и необходимо; защото въ тоя си видъ тя най-добрѣ свидѣтелствува за миналото, най-добрѣ освѣтява настоящето и най-добрѣ упжтва за бждщето; защото така тя най-нагледо припомня страшния тероръ и скжпитѣ жертви, върху коститѣ на които е изградена днешната наша свобода; защото така тя най-добрѣ наумява всичкото уважение, което дължатъ днешното и бждещитѣ поколѣния къмъ ония, що пожертвуваха себе си за своитѣ близки, за своя народъ, за едно свещено общечовѣшко право и най-послѣ, защото така тя най-добрѣ учи, какви задължения се налагатъ, както намъ, тъй и на нашитѣ потомци за запазване скжпитѣ придобивки отъ страдното минало. Да, тоя съ прѣголѣмо историко-национално значение храмъ трѣбва да се запази въ тоя си величественъ въ своето обезобразяване видъ, защото само така може да запази своето истинско значение, своята истинска важность за дълги, вѣчни врѣмена. Но ако всичко това е така, още не значи, че вжтрѣ въ него и вънъ

отъ него трѣбва да бжде обрасло съ бурянь и напластено съ всѣ-каквъ видъ утрепки, да не употребя нѣкоя по-силна дума, и въобще поддържано въ такъво състояние, което неволно ви навира въ очитѣ пословичното българско равнодушие, нехайство и почти незачитане къмъ онова, което заслужава най-голѣмо внимание, най-голѣми грижи, най-голѣмо уважение. Като гледахъ вжтрѣшната обстановка на тоя скжпъ паметникъ, менѣ ми стана нѣкакъ стидно и азъ бързахъ да излѣза навънъ отъ него, за да се освободя отъ едно тѣжно чувство, което силно притискаше сърдцето ми и мжчеше душата ми.

Но като е дума за незадоволителната вжтрѣшна обстановка на въпросния храмъ-паметникъ, азъ съмъ далечъ да обвинявамъ за това само перушанци. Тѣмъ и врѣмето, като работни хора, както и много други условия може би прѣчатъ, за да се погрижатъ за тая прѣди всичко за тѣхъ скжпа светиня. Тукъ е виновенъ цѣлиятъ български народъ или по право неговата интелигенция, която е длъжна да се грижи както за просвѣщаването, тѣй и за изпълнението на морал-нитѣ задължения на тоя народъ.

За да си запазимъ споменъ отъ посѣщението на черквата, голѣма група туристи заедно съ нѣкон гости се фотографирахме тукъ въ двѣ — източно и западно — положения.

На излизане отъ черквата разгледахъ и обстановката около нея. И тукъ купчинки бурянь безпрѣпятствено заематъ поредъчно пространство. Въ двора на черквата видѣхъ и нѣкакво двуетажно здание, но не разбрахъ, за какво служи то. Сждѣйки обаче по стила, краскитѣ му и други признаци, стори ми се, че нѣкога е служило за училище. При вратата на долния етажъ, твърдѣ приличенъ на конюшня, бѣше привързанъ единъ съ подобна на стражарска на-реда конь, който лѣниво рупаше сложеното прѣдъ него сѣно. Като усѣти приближаване на човѣкъ, това кротко животно обърна къмъ менѣ главата си и хвърли върху ми умилень и като че ли пльень съ очудване погледъ. Навѣрно, моето голѣмо любопитство къмъ прѣдмети, които за други сж съвсѣмъ безинтересни, го много изненада.

Но стига вече отъ страна на насъ, българитѣ, това немарение къмъ най-великитѣ и сждбоносни моменти отъ миналото, стига това небрѣжение къмъ най-светитѣ паметници. Нека се погрижимъ за послѣднитѣ, нека ги освободимъ отъ всичко, което ги грози, скверни и унижава; нека ги обградимъ съ хубави огради и обиколимъ съ китни градини, нека направимъ всичко, за да изразимъ достойно нашата почестъ и уважение къмъ събитията, подвизитѣ и лицата, които увѣковчаватъ.

Като напуснахме черквата, ний се опжихме къмъ оная възвишеность на източната страна на селото, отъ която турцитѣ прѣзъ врѣме на възстанието сж дѣйствували най-успѣшно за сломяването духа и силата на възстаналитѣ, слѣдъ което е послѣдвало и разрушението на селото, както и звѣрското избиване на голѣма часть отъ населението му. И дѣйствително, трѣбва непрѣменно да се изкачите на тая възвишеность, за да видите съ собственитѣ си очи нейното значение както за нападателя тѣй и за нападнатия, за да си съста-

вите какво годѣ понятие за небивалото геройство и невѣроятна упоритостъ, съ които Перушица една единствена между всичкитѣ възстали градове и села — нѣкои отъ които естествено по-укрѣпени и по-недостъпни отъ нея — е водила доста дълга борба съ свирѣпитѣ турци, макаръ и явно да е виждала, че краятъ на тая борба не може да бжде освѣнъ безуспѣшенъ, освѣнъ крайно нещастенъ.

Тукъ на това мѣсто е и паметникътъ на парламентьоритѣ, които били изпратени отъ възстанниците до началника на редовната турска войска, но не сполучили въ мисията си и на връщането имъ били вѣроломно застрѣляни. Впечатлението ми отъ вида на тоя жалкъ паметникъ, както и мислитѣ, които както той, тъй и всичкитѣ перушански светини извикаха въ менъ, читателътъ ще намѣри въ по-първитѣ редове на тия ми бѣлѣжки. Тукъ не намирамъ за нужно да прибавя нито една дума, толкозъ повече, че искамъ да се освободя отъ досегашното тжно настроение и заедно съ читателя да вкуся и отъ насладата, която доставя гледката отъ сѣщото това мѣсто сега, при свободния животъ и при сравнително цвѣтущото състояние, въ което се намира както Перушица, тъй и почти цѣлата видима отука околностъ.

Часътъ е около 10 прѣди обѣдъ. Никакво облаче не се мѣрка на небосвода. Слънцето грѣе весело и смегчава небесната модрина, та я прави особено приятна за очитѣ. Въздухътъ е чистъ, лекъ прозраченъ. Какъ дълбоко и сладко се диша и какъ широка разнообразна и чарсвка е гледката на земната повърхностъ, що се открива отъ тука!

Най-близо до насъ на югъ се издигатъ масивни ридове и дълбоки долища ту покрити съ висока зелена гора или низки шубарлаци, ту голи, обрасли съ трѣва, ту натрупани съ грамадни скали, или пѣкъ покрити съ стрѣмни сипеи. — Живописно разнообразие, което мами погледа, увлича душата и радва сърдцето!

На западъ и изтокъ отъ насъ по низкитѣ поли на Родопскитѣ склонове почти всичко е покрито съ лозя, чиито форми ясно се очертаватъ за окото. Ние виждаме отчетливо и многочисленотѣ дръвчета, що внасятъ тъй приятно разнообразие въ зеленинитѣ, гъсти и съ най-различни посоки редове на лозитѣ.

На сѣверозападъ низко подъ насъ се разтиля самата Перушица, чиито спретнати и угледни кѣщици сж накацали твърдѣ живописно по хълмистата мѣстностъ на селото. Лжчитѣ на доста яркото слънце сега се отражаватъ силно отъ бѣлитѣ стѣни на кѣшитѣ и придаватъ още по-голѣма хубостъ на общата гледка на това село. Прострешъ ли пѣкъ взора си все по сжшата посока, но по-далечъ, ти виждашъ малко, но нашарено съ чести и угледни купчинки отъ дървета поле, което благодарение на изобилнитѣ поточета, що слизатъ отъ родопскитѣ склонове и го поятъ съ свойтѣ води, е запазило и досега приятенъ, зеленъ цвѣтъ. Задъ това пѣкъ, заградено отъ три страни съ по-високи или по-низки продължения на Родопитѣ, поле се почва широката и почти необятна гледка на Тракийската равнина. Тукъ зелениятъ цвѣтъ приема жълти, кафяви и други отгѣнъци и най-

послѣ се прѣлива въ сивъ, та, като прѣскочи прѣзъ едвамъ забѣлѣзанитѣ контури на срѣднегорскитѣ и балкански върхове, да се слѣе съ синия цвѣтъ на небото.

Тихо е и навредъ хубаво, навредъ приятно и весело. Струва ти се, че цѣлата природа почива, смѣе се, радва се, празнува А и ние сжщо бѣхме весели. Тжгата, която изпитвахме вжтрѣ въ селото при броденето изъ светинитѣ и неволното и всецѣло прѣнасяне въ скръбното минало тука при тоя макаръ и жалъкъ паметникъ, но и при тая височина и при вида на тая разкошта гледка, при която неволно ни се налагаше съзерцание на настоящето, нашитѣ души се проясниха и озариха отъ топлитѣ и свѣтли зари на свободата и на прѣдѣка, шо възникнаха върху мжжитѣ, теглата и гробоветѣ на хилядитѣ жертви. Малки перущанчета, които ни бѣха придружили до тукъ, се шуркаха изъ шубрачкитѣ около паметника, па току ни подаваха букетчета отъ нѣкакво хубаво, нѣжно и съ розова боя цвѣтище, каквото другадѣ не съмъ виждалъ. Кой знае, може би това цвѣте е почнало да расте тука, слѣдъ като това мѣсто е било оро-сено отъ кръвта на убититѣ върху него възстаници-парламентьори.

Нашиятъ фотографъ, който бѣше намѣрилъ за нужно да си запазимъ по-живъ споменъ за посѣщението и на паметника, заповѣда да се наредимъ и прѣзъ едно порядъчно дълго врѣме да станемъ мирно срѣщу силното и почти парливо слънце. Слѣдъ като се свърши тая доста неприятна операция, дружината изново доби своята веселостъ, и за да изрази настроението си, запѣ съ истинско въодушевление безпретенциозната, но тѣй много говоряща на едно истинно-българско сърдце пѣсенъ „Горда Стара-планина“.

Една отъ второстепеннитѣ точки на нашия маршрутъ бѣше и посѣщението на манастиря св. Тодоръ, който се намира или право се е намиралъ на югъ отъ Перущица. Слѣдъ посѣщението на паметника намѣ прѣстоеше да изпълнимъ и тая точка отъ маршрута си. Азъ не бѣхъ ходилъ на тоя манастиръ, нито пъкъ знаехъ нѣщо за него. Като помолихъ да ми посочатъ мѣстото, дѣто се намира, и като насочихъ бинокла си къмъ това мѣсто, азъ видѣхъ на едно разстояние отъ 3—4 клм. и върху една твърдѣ привлѣкателна мѣстность нѣколко стърчащи стѣни и развалини отъ нѣкогашни сгради. Послѣ узнахъ, че тоя манастиръ билъ рзрушенъ отъ турцитѣ по врѣме на възстанието. — За да се отиде до манастиря, трѣбваше да се прѣхвърли единъ дълбокъ долъ и слѣдъ това да се върви по единъ доста нанагоренъ и не много удобенъ пжтъ; а слънцето, разбира се, печеше силно и разполагаше повече къмъ лѣнность и почивка, отколкото къмъ бродене изъ урви и сипеи и минаване на дълги разстояния. Дружината бѣше обзета отъ нерѣшителность. Менъ обаче мѣстностьта на манастиря ме заинтересува и силно привличаше къмъ себе си. Като не искахъ при това да губя и врѣме, азъ оставихъ другаритѣ да довършатъ разискванията си и да рѣшатъ, каквото имъ е угодно, и се спуснахъ изъ дола по направление къмъ манастиря. Нанадолу неволно се бърза. Така е и въ живота и въ природата. Ето зашо и азъ слѣдъ нѣколко само минути бѣхъ на отсрѣщната

страна на спуска и вече се катерѣхъ по твърдѣ трудния, макаръ и доста широкъ пѣть. Въ сѣщото това врѣме видѣхъ да се отдѣлятъ отъ компанията всичкитѣ дами и три-четирма кавалери и да поематъ пѣтя надолу. Нѣкой, може би, ще каже, че женското любопитство бѣ, което караше туристкитѣ къмъ тоя мѣстичекъ подвигъ; азъ обаче твърдя, че това се дължеше на цѣлата женска природа, която е почувствителна, по-възприемчива и по-увлѣкателна къмъ хубавото, прѣ-красното, възвишеното, па било то и въ подавяющата човѣшката личностъ външна природа.

За манастиря водѣли и други по-удобни и на по-открито вървящи пѣтища, но азъ съмъ трѣгналъ по най-низкия, който върви изъ дѣното на долината, образувана отъ малката вадичка, що минава край манастиря. Безъ да ща, азъ съмъ увлѣкълъ по сѣщия пѣть и слѣдѣщата ме дружина; но нито азъ, нито дружината се каехме за това, че минахме по него. Долинката бѣше тѣй красива съ своитѣ постоянни извивки, издигнатини, вглѣбнатини, живописни и обрасли съ шубрачки брѣгчета край малката вадичка и тѣй приятна съ своята хладинка, щото неусѣтихме, кога се отзовяхме прѣдъ оная чаровна гледка, каквато прѣдставлява въ дѣйствителностъ мѣстото, на което е билъ поставенъ манастиря.

Ималъ съмъ случай да посѣтя много отъ манастиритѣ въ цѣлата ни хубава татковина и съмъ се убѣдилъ, че сж построени на най-хубавитѣ мѣста, както относно района, въ който се намиратъ, тѣй и относно цѣлото пространство на отечеството ни. Пъкъ това е така не само у насъ. Сѣщото виждаме и у другитѣ страни. Вземете Рилския манастирь, Бачковския, Соколския, Петропавловския, Дрѣновския, многочисленитѣ манастири около Търново, Станимака и пр. и пр. Не сж ли всички сгушени въ най-разкошнитѣ нѣдра на високитѣ планини и тѣхнитѣ продължения? Не сж ли кацнали на най-живописнитѣ и съ омайни гледки тераси? Не сж ли съградени на най-хубавитѣ мѣста, на каквито се намиратъ и многочисленитѣ тѣй-наречени „Оброчища“, на които нашия язичникъ-прадѣдо, навѣрно, е поселявалъ евоитѣ божества и въ тѣхна честь е извършвалъ религиозни обреди? Каква роля играе прѣливанието на езическия религиозенъ култъ въ християнски и дали това прѣливание има нѣкакво участие въ историята на построяването, ако не на много, то поне на нѣкои манастири, не ми е извѣстно; но фактътъ, че манастиритѣ сж поставяни на ония мѣста, които най-ясно свидѣлствуватъ за Божията сила, велемждростъ, величие и пр. въ дѣлото на свѣтотворството, явно сочи, че и при избиране мѣстото за манастиритѣ едно отъ най-важнитѣ съображения е сѣщо такова, каквото виждаме и при осветяването отъ язичниците на едно или друго мѣсто, а именно търсене на особенното присѣтствие на великаго и всеблагаго Бога. Та това най-послѣ е и въ естествата на самата отшелникова психология, който се отрича отъ свѣта и се прѣдава на служене Богу.

Подложимъ ли пъкъ разглеждания фактъ на оцѣнка отъ общо човѣшко и културно становище, не можемъ да не дойдемъ до заключения, които говорятъ твърдѣ ласкаво за интелекта изобщо и есте-

тичната култура въ частности, ако не на всички, то на повече отъ основателитѣ и обитателитѣ на нѣкогашнитѣ и сегашни манастири. Защото, дѣйствително, да се отстранишъ отъ суетата и бѣсния вой на всѣкидневния животъ и да търсишъ успокоение на душата си въ служене на Бога чрѣзъ съзерцаване величието и омаята на битието, или да бѣгашъ отъ дребнавоститѣ, подлоститѣ, пороцитѣ, грѣховетѣ, що пълнятъ житейското море, като кацнешъ и свиешъ гнѣздо тамъ, дѣто обитава царьтъ на въздушнитѣ обитатели, — не ще каже да бждешъ човѣкъ заблуденъ, или загубенъ за човѣчеството си, а още по-малко — човѣкъ, който е измѣнилъ на най-цѣнното, на божественното въ сжщността на човѣчeskото. Историята на много чужди и наши отшелници явно свидѣлствува за това, а и историята на нашитѣ най-велики пустинници, нѣкои отъ които се върнаха въ живота и играха такава важна роля въ него, потвърждава сжщото. Св. Иванъ Рилски, Прѣподобни Теодосии, Патриархъ Ефтимии сж най-свѣтлитѣ отъ тоя видъ личности

Но азъ се отвлѣкохъ. Да се върнемъ пакъ на мѣстността на манастиря св. Тодоръ. Казахъ, че гледката на тоя манастиръ е чаровна, а сега ще добавя, че тя е една отъ ония мѣстности, които заслужаватъ не едно, а чести посѣщения и не кратко прѣстояване, при което само раздражнявашъ чувството си къмъ хубавото и великото, а нѣколкодневно даже и по-дълго обитаване, за да можешъ да посѣтишъ всѣка долина, която любовно те мами къмъ своитѣ таинствени обятия; за да можешъ да се облегнешъ на всѣка полянка, която щедро те пои съ аромата на своитѣ красиви цвѣта и привѣтливо те кани на отдихъ и почивка, и най-послѣ за да можешъ да се покатеришъ на всѣка скала, която настойчиво ти кима къмъ своитѣ плещи, за да полазишъ по тѣхъ, да опиташъ и упражнишъ силитѣ си и да се нагледашъ на необятни пространства

Цѣлото манастирише прѣдставлява една терасовидна поляна, обградена отъ изтокъ и западъ съ леки възвишения, които не прѣчатъ да гледате далече, дори до Стара-планина. Отъ югъ манастирището е заграеено съ една естествена висока каменна стѣна, изъ която като баралефи се издаватъ два величественни пирамидални масива. Горѣ надъ главитѣ на тия великани съблазнително надничатъ разкошни зелени полянки и буйни, едри горски обитатели. И хубаво, и весело и съживително! Ето защо и дошлитѣ тука туристи не можаха да се въздържатъ да не дадатъ естественъ изразъ на радостта, задоволството и възхищението си; не можаха да не запѣятъ, да се не провикнатъ тѣй, както се пѣе и провиква тогава, когато ти е леко на душата, когато се чувствувашъ доволенъ отъ живота и усѣщашъ силно желание да живѣешъ, много, вѣчно да живѣешъ, защото и въ тоя свѣтъ има минути, когато човѣкъ може да изпита истинска не смуцавана отъ никакво съмнѣние радостъ, да вкуси истинско щастие тамъ посрѣдъ хубавата, невинната, божествената природа . . .

Обѣдътъ ни бѣше разкошенъ, а връщанието ни отъ Перушица, разбира се, не така славно, както пристиганието. Трѣбва обаче да сме доволни, че то бѣше поне доста почтено. Казвамъ това, защото

Перушица съ своето гостоприемство понѣкога го прѣкалява и просто разглезва своитѣ гости. Ние сѣщо бѣхме доста разглезени, при все това натежалитѣ ни глави, а още повече стомаси можаха да стигнатъ здрави и читави чакъ до Кричимската гара и отъ тамъ дори до самия нашъ многогърбестъ Пловдивъ.

Гр. Пловдивъ, септемврий 1909 год.

ВѢСТИ.

Отпразднуване десетгодишнината на Софийския клонъ „Алеко Константиновъ“. — На 20. юлий миналата година софийскитѣ туристи отпразднуваха скромно десетгодишнината отъ основаването на клона и началото на туристската организация въ България. Вечерята на тоя день настоятелството на клона уреди за членоветѣ си и за тѣхнитѣ гости *туристовска седѣнка* въ тогавашния дружественъ локалъ „Санъ-Стефано“. На поканата се отзоваха 50 души туристи и гости, между които имаше и 10 дами. Скромната седѣнка се откри отъ прѣдседателя на клона г-нъ д-ръ Т. Дѣдовъ, гимназиаленъ учителъ, който поздрави събралитѣ се туристи съ празника и имъ пожела весела туристовска седѣнка. Слѣдъ това секретарьтъ на клона, г-нъ М. Десимировъ, гимназиаленъ учителъ, разказа накратко, какъ се е образувало първото туристско дружество у насъ, сега клонътъ „Алеко Константиновъ“, и каква е била неговата десетогодишна дѣйность. Въ програмата бѣше прѣдвиденъ да се чете и рефератъ за ползата отъ туристскитѣ дружества, но по важни домашни причини референтътъ не можа да присѣтствува на седѣнката и да прочете своитѣ бѣлѣжки

Прѣзъ врѣме на веселието казѣха се кратки рѣчи за празненството и отъ туриститѣ: капитанъ Нѣмски, Икономовъ и Сандовъ. Пиха се наздравици за присѣтствующитѣ основатели-членове на дружеството. Изпратиха се и поздравителни телеграми на първия прѣдседателъ на клона, архитектъ, г. Г. Козаровъ, и на г. А. Теодоровъ Баланъ. Веселието се продължи така и слѣдъ полунощъ.

По случай тоя празникъ клонътъ получи вечерята поздравителни телеграми отъ туриститѣ: Василиевъ, Козаровъ и Ивановъ, отъ Търновския клонъ „Трапезица“ и отъ Пловдивския клонъ „Калояновъ връхъ“. Сжщата вечеръ се получиха и нѣколко поздравителни писма.

Новъ клонъ отъ БТД. — На 1. II. с. г. на гара Бѣлово е основанъ новъ клонъ отъ БТД съ име „Юндолъ“. На първо врѣме сж се записали за членове 17 души, сетнѣ се прибавили още 5 — всичко 22. Юндолци още прѣзъ първитѣ мѣсеци отъ сжществуването на своя клонъ сж проявили особна туристовска дѣйность. Пожелаваме успѣхъ на Бѣловскитѣ си другари.

Възобновенъ клонъ отъ БТД. — Приятно ни е да съобщимъ, че Плѣвненскиятъ клонъ отъ

туриското ни дружество е възобновенъ на 23. III. с. г. Сжшиятъ день е избрано настоятелство въ съставъ: прѣдседателъ — Ив. Генчевъ, адвокатъ, касиеръ — П. Ненковъ, библиотекаръ на градската библиотека, секретаръ — П. Върбановъ, учителъ, съвѣтници — Кр. Антоновъ, директоръ на мъжката гимназия, и Д-ръ Бойчевъ, лѣкаръ. Настоятелството на възобновения клонъ се е загрижило вече за поблѣскаво посрѣщане на славянскитѣ гости, които ще направятъ излетъ до историчния Плѣвенъ слѣдъ закриване на славянския сборъ въ София. Както Плѣвенски - Търновския излетъ, тъй и другитѣ излети на славянскитѣ гости по различни направления изъ царство България ще бждатъ ржководени отъ българскитѣ туристи въ чийто районъ ставатъ.

Нови клонови настоятелства. — Софийския клонъ „Алеко Константиновъ“ въ общото си годишно събрание на 14. мартъ с. г. избра настоятелство въ съставъ:

прѣдседателъ — Д-ръ Ал. Теодоровъ Баланъ, професоръ, подпрѣдседателъ — Д-ръ Т. Дѣдовъ, учителъ, домакинъ — Б. Съплиевъ, касиеръ — Гр. Хиновъ, съвѣтници — Хр. Рачевъ, П. Радучевъ и Ст. Тодоровъ.

В.-Търновския клонъ „Трапезица“ въ общото си годишно събрание на 4. априлъ с. г. е избралъ настоятелство въ съставъ: прѣдседателъ — Г. Козаровъ, архитектъ, подпрѣдседателъ — Леонъ Филиповъ, секретаръ — Ив. Г. Николовъ, касиеръ — Ст. Атанасовъ, домакинъ — К. Воденичаровъ, съвѣтници — М. Ив. Заяковъ, П. К. Гжбевъ и Г. Ганчевъ, контролоръ — капитанъ Молловъ.

Похвална инициатива. — Пловдивския клонъ „Калояновъ връхъ“ е поискалъ разрѣшение отъ Дирекцията на българскитѣ държавни желѣзници да устрои на 27. юний т. г. по случай X. туристски сборъ въ София увеселителенъ тренъ Пловдивъ—София и обратно.

ТУРИСТСКА ПОЩА.

Получиха се въ редакцията изпратенитѣ отъ г на д-ръ П. Ив. Стояновъ (Варна) клишета за статията му „Хигиената на туриста“. Останалитѣ за сжщата статия клишета ще се поржатъ тукъ, София.

*

Умоляватъ се членоветѣ на Софийския клонъ „Алеко Константиновъ“ да съобщаватъ наврѣме на клоновия прѣдседателъ новитѣ си адреси, за да имъ се изпраща дружественото списание редовно.

*

Настоятелството на Софийския клонъ „Алеко Константиновъ“ съобщава, че е направена вече отъ финансовия районенъ инспекторъ ревизия на бившия касиеръ на клона, г-нъ Самсаровъ, и му е съставенъ актъ за нередовнитѣ смѣтки на клоновата каса.

№ 71.

До клоноветѣ на БТД.

Господине Прѣдседателю,

Извѣстно Ви е, че комитетѣтъ по уреждане славянския сборѣ въ София проектира между другото редѣ излети на славянскитѣ гости, на които ще се покажатъ нѣкои бѣлѣжити паметници, както и различни интересни мѣста и градове въ България. Въ този хубавъ проектъ на комитета е отредена на Българското Туристско Дружество почетната роль не само да извърши то една приятна услуга на гоститѣ, но въ такъвъ единъ тържественъ моментъ да изпълни и своята цѣль, като открие на славянския свѣтъ каквото има хубаво въ природата на нашето отечество и интересно въ живота и нравитѣ на нашия народъ.

Централното настоятелство вѣрва, че членоветѣ на БТД ще се отнесатъ къмъ тая работа съ онази любовъ, ревностъ и добросѣвѣстность, каквато може да внушава хубавата цѣль на нашата организация. Още вѣрва, че тѣ, както съ въодушевление култивиратъ високитѣ чувства на любовъ къмъ хубавото, интересното и живописното въ природата и въ бита на нашия народъ, съ сѣщото въодушевление ще се потрудатъ да спомогнатъ, щото нашитѣ гости да се приобшатъ къмъ тия тѣхни чувства и интереси, за да се завържатъ и чрѣзъ тѣхъ ония културни врѣзки, които този сборѣ има за цѣль да развива.

Гоститѣ ще посѣтятъ слѣднитѣ краища на отечеството ни: 1. София—Кюстендилъ—Дупница—Рилски манастиръ и обратно прѣзъ Дупница—Радомиръ—София (нѣкои, може би, ще се върнатъ прѣзъ Попова-шапка—Самоковъ—София); 2. София—Ст.-Загора—Казанлъкъ—Шипчанския манастиръ Калоферъ—Карлово—Пловдивъ—София; и 3. София—Плѣвенъ—Пордимъ—Търново и обратно.

Централното настоятелство готви малкъ пѣтеводитель за случая; въ него сж дадени само кратки бѣлѣжки за нѣкои бѣлѣжитости.

Обръщаме се къмъ клоновитѣ настоятелства въ София, Дупница, Самоковъ, Пловдивъ, Плѣвенъ и Търново съ молба да бждатъ полезни и услужливи на гоститѣ-славяни съ своитѣ цѣнни свѣдѣния за бѣлѣжитости, паметници и пр.

Екскурзиитѣ ще почнатъ отъ 30. юний.

Умоляватъ се клоновитѣ настоятелства да съобщатъ веднага на Софийския клонъ „Алеко Константиновъ“ имената на всички членове, които ще дойдатъ на сбора въ София, за да имъ се ангажиратъ наврѣме легла.

Отъ централното настоятелство.

† Нягулъ П. Бозовъ.

На 29. май т. г. се помина слѣдъ кратко боледуване въ София учителътъ по естествена история въ П. Софийска държавна мъжка гимназия *Нягулъ П. Бозовъ*. Извѣстието за неговата смъртъ се разнесе съ свѣткавична бързина между учителитѣ въ София. Още една ненавръмненна жертва изгасна за винаги! Въ неговото лице българскитѣ учители и туристи губятъ единъ незамѣнимъ другаръ, единъ благъ характеръ, единъ книжовенъ работникъ само за идея, неговитѣ ученици — своя любимъ наставникъ и добъръ учителъ, а сѣмейството му — своя признателенъ синъ, обиченъ братъ, чичо и вуйчо!

Нягулъ Бозовъ е роденъ на 24. септемврий 1874 г. въ гр. Коприв-
щица. Първоначалното си образование (1885 г.) и това отъ долния курсъ
на гимназията (1888 г.) е получилъ той въ родното си мѣсто; сетнѣ
е свършилъ реалния отдѣлъ на Пловдивската държ. мжжка гимназия
„Александъръ I“ (1893 г.) съ добъръ успѣхъ, дѣто съ своето трудо-
любие и добъръ характеръ е оставилъ добри спомени между другари
и учители. Трудолюбивиятъ Нягулъ не се задоволилъ съ това си
образование, а постъпилъ на държавни срѣдства въ Софийския уни-
верситетъ — физико-математиченъ факултетъ, специално по есте-
ственитѣ науки, които завършилъ прѣзъ 1897 г. съ добъръ успѣхъ.
Сжщата година младиятъ естественикъ станалъ учителъ въ Копривщен-
ското IV-класно мжжко училище, прѣзъ 1889 г. билъ прѣмѣстенъ
въ Старозагорското VI-класно училище, а другата година го прѣ-
мѣстили въ Трънското III-класно училище, дѣто стоялъ около единъ
мѣсецъ и сетнѣ станалъ стенографъ въ Народното Събрание (София).
Тая длъжностъ той заемалъ до I.IV. 1903 г., слѣдъ което пакъ по-
стъпилъ учителъ въ I. Софийска държ. мжжка гимназия. Прѣмѣст-
ванъ е и въ II. Софийска мжжка гимназия, а прѣзъ 1908 и 1909 г.
бѣше Софийски окръженъ училищенъ инспекторъ. Слѣдъ като на-
пусна инспекторската си длъжностъ, постъпи учителъ пакъ въ II. Со-
фийска мжжка гимназия, но не бѣ щастливъ да доискара учебната
година и да каже послѣднитѣ си съвѣти на своитѣ любими ученици.

Бозовъ по-рано бѣше прѣдседателъ на Софийския клонъ „Алеко
Константиновъ“ отъ Българското Туристско Дружество, а напослѣ-
дѣкъ — подпрѣдседателъ въ централното настоятелство на послѣдното.

Нягулъ Бозовъ обичаше горещо своето отечество, което е
крѣстосвалъ навсѣкждѣ, и знаеше, какво крие то въ нѣдрата си,
какви душевни наслади давагъ неговитѣ планински прѣлести. Той бѣше
голямъ любителъ на екскурзиитѣ. И отъ врѣме на врѣме спомождаше
славянскитѣ земи. Постоянно бродѣше изъ природата, описваше я и
съобщаваше своитѣ впечатления на българското общество чрѣзъ вѣст-
ниците и списанията. Той имаше благъ и веселъ характеръ; за насъ,
туриститѣ, той бѣше отличенъ и незамѣнимъ другаръ, бѣше идеаленъ
работникъ за разпространяване туризма въ България. Покойникътъ бѣше
сътрудникъ на списанието ни „Бълг. туристъ“, но сега вече съ тѣга на
душата ще бѣде заличено неговото име отъ тоя списъкъ — любезнитѣ
му другари-туристи никога вече нѣма да чуятъ отъ неговитѣ уста
благозвучнитѣ му думи и нѣма да четатъ негови нови поетични опи-
сания, които се пишеха съ особна чувствителностъ. Нѣма вече, дру-
гарю, да се качваме съ тебе по Мусала, Черния-врѣхъ и Мургаши
и да слигаме съ приятни спомени, добити отъ веселия ни животъ и
прѣкраснитѣ простори на грандиознитѣ върхове!

Печатанитѣ му съчинения сж :

1. „Израздане“, 2. „Днешното естествознание и психологията“,
1904 г., 3. „Въ какъвъ духъ трѣбва да се възпитава нашата мла-
дежъ“, 1906 г. и други.

Останаха въ ръкопись:

1. „Желѣзнитѣ пѣтица и мореплаването на изложението въ Милано“, 2. „Форма и направа на тѣлото“, 3. „Борба срѣшу унищожението на горитѣ“, 4. „Какво наслѣдство ни оставя изтеклия вѣкъ“, 5. „Животътъ на растението“, 6. „Наслѣдственостъ и историята ѝ“ и 7. „Въ Карста“.

Най-послѣдното му още непечатано произведение е статията „Въ Карста“, писана току прѣди да захванатъ нервнитѣ му удари и изпратена веднага за печатане въ сп. „Български туристъ“.

Освѣтъ изброенитѣ произведения покойниятъ учителъ е писалъ и редъ други статии, помѣстени въ различни вѣстници и списания. Той бѣше сътрудникъ на списанията: „Български туристъ“, „Природа“, „Поука“, „Сѣмейно огнище“, „Заря“, „Пробуда“ и др.

Нумолимата смъртъ грабна милия ни другаръ, който трѣбваше още много да живѣе. Той потопи въ неутѣшими скръбъ майка, братя, сестри, другари и ученици.

Поклонъ на праха ти скъпи и незабравими другарю!

О Б Я В А.

M. Och Frères.

Magasins pour fournitures par Tourisme, Sports etc.

4. Rue du Marché, Genève, Suisse.

Най-стара и прочута кжца за туристски потрѣби, както и за потрѣба за разни спортове: ски, шейна, патинажъ, домашна и свободна гимнастика коляздене. Костюми за турист, алпинисти и пр. Има клонове въ други 5 главни градове на Швейцария Каталози и обяснения даромъ при

първо потсване.

Солидностъ и работа
гарантирана.

Цѣни умѣрени.

